

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук

Юрій ОСТАПЕЦЬ/

«27.» *серпня* 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СУЧАСНІ ЗАКЛАДИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА
РУБЕЖЕМ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Освітня програма	Дошкільна освіта
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2024

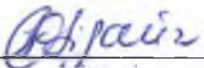
Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта освітньої програми Дошкільна освіта.

Розробник: Шикітка Галина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

протокол № 15 від «27» червня 2024 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

_____ /Оксана ПОВІДАЙЧИК/
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

_____ /Олена ПОПАДИЧ/
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Шикітка Г.М., 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
	1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 5	Лекції:	
	38	10
	Практичні (семінарські):	
	36	10
Форма підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	Самостійна робота:	
	76	130

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом» є ознайомлення студентів із системою дошкільної освіти України та країн зарубіжжя, а також оволодіння майбутніми педагогами систематизованими знаннями, уміннями і навичками роботи в сучасних закладах дошкільної освіти.

Навчальна дисципліна «Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом» є одним з професійно-орієнтованих курсів програми підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та займає провідне місце в циклі навчальних дисциплін професійної підготовки.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом», що забезпечують досягнення мети та формування програмних результатів навчання, є такі: розкрити сутність та складові ланки дошкільної освіти в системі національної освіти України; сформувати здатність критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні; сформувати у здобувачів вищої освіти фахового розуміння педагогічних особливостей роботи в сучасних закладах дошкільної освіти України; сформувати розуміння процесів організації освітньо-виховної роботи в сучасних закладах дошкільної освіти в Україні; ознайомити студентів з сучасними підходами до організації систем дошкільної освіти в різних країнах.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.

КЗ-10. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами, в тому числі міжкультурної взаємодії.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

КС-21. Здатність працювати з проблемними дітьми, в тому числі з внутрішньо-переміщеними.

КС-22. Здатність працювати в полікультурному середовищі.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Дошкільна освіта», вивчення навчальної дисципліни

повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.	ПРН 1
Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.	ПРН 5
Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.	ПРН 13
Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.	ПРН 17
Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.	ПРН 22
Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміння застосовувати їх в професійній діяльності.	ПРН 23
Вміти взаємодіяти з проблемними дітьми, в тому числі з внутрішньо-переміщеними.	ПРН 24
Ефективно працювати в полікультурному освітньому середовищі.	ПРН 25

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Планувати та організовувати освітній процес у групах раннього та дошкільного віку, цілеспрямовано добираючи методи, прийоми та форми виховної роботи, застосовуючи при цьому традиційні та інноваційні підходи, технології у реалізації виховного впливу; забезпечувати гармонійний розвиток дітей раннього віку та дошкільного віку; створювати сприятливе освітнє середовище для розвитку дітей і розкриття їхнього потенціалу.	ПРН 1
Уміти налагоджувати взаємодію з родинами для забезпечення єдиних підходів до розвитку та виховання дітей раннього віку, проводити різні форми роботи з батьками: бесіди, консультації, тренінги тощо.	ПРН 5
Уміти продуктивно та нестандартно організовувати процес навчання, виховання й розвитку дошкільників з метою забезпечення реалізації вимог Базового компонента дошкільної освіти; удосконалювати професійну діяльність на основі систематичного впровадження сучасних навчальних технологій в системі дошкільної освіти.	ПРН 13
На основі сучасних комунікаційних підходів здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку, ефективно організовувати спілкування і партнерство з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою формування сприятливого освітнього середовища.	ПРН 17
Виявляти відповідальне ставлення до безпеки життєдіяльності дітей раннього та дошкільного віку, розуміння необхідності створення в умовах закладу	ПРН 22

дошкільної освіти здоров'язбережувального середовища.	
Проходити навчання та тренінги з питань етики і протидії корупції, академічної доброчесності, усвідомлення наслідків корупції та недоброчесної поведінки на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміння застосовувати їх в професійній діяльності.	ПРН 23
Здатність формувати позитивний психологічний клімат, створювати сприятливе освітнє середовище для проблемних та внутрішньо-переміщених дітей і надавати їм підтримку та ресурси для їхнього успіху.	ПРН 24
Взаємодіяти з різними соціальними інституціями для реалізації полікультурних ідей в дошкільній освіті. Уміти ефективно комунікувати в полікультурному освітньому середовищі.	ПРН 25

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- доповіді-повідомлення;
- презентація результатів виконання завдань і досліджень;
- результати навчання через неформальну освіту;
- виконання індивідуального завдання;
- модульна контрольна робота;
- іспит.

Методи демонстрування результатів навчання з дисципліни:

- за джерелом інформації (словесні: розповідь, бесіда, лекція; наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні: вправи, анкетування тощо);
- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні);
- за ступенем самостійності мислення студентів при засвоєнні знань (репродуктивні, пошукові, дослідницькі) та ін.; під час практичних занять – методи інтерактивного навчання; під час самостійної роботи – індивідуальні навчально-дослідницькі завдання тощо.

Аудиторна, самостійна та індивідуальна робота здобувача забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями, дистанційною організацією навчання в системі Moodle, методичними рекомендаціями для самостійної роботи; тестовими завданнями для контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання:

Форми поточного контролю: індивідуальне опитування здобувачів вищої освіти на практичних заняттях, письмовий контроль, виконання практичних завдань, самостійна робота, доповідь, мультимедійна презентація. Оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота. До модульного контрольного оцінювання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Модульна контрольна робота складається з трьох завдань описово-аналітичного характеру. Перше і друге завдання

модульної контрольної роботи передбачають діагностику рівня знань основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше і друге завдання модульної контрольної роботи максимально можуть бути оцінені у 15 балів кожне. Третє завдання модульної контрольної роботи покликано виявити уміння та навички застосовувати комплекс теоретичних знань у практичній педагогічній діяльності і максимально може бути оцінене у 20 балів. Максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 50 балів.

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит в усній формі.

Результат підсумкового контролю визначається як середнє арифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена у відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 35) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит в усній формі за переліком запитань.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
8	7	7	7	7	7	7		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	50	100
12	12	14	12		

T8, T9... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	9	30	9	30
Виконання індивідуальних завдань	2	10	2	10
Навчання на онлайн-платформах з поданням сертифікату про результати навчання*	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	13	100	13	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

40-50 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно

послугується науковою термінологією, правильно вирішує тестові завдання.

30-39 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послугується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації. Тести вирішує правильно.

20-29 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою. При вирішенні тестових завдань допускає незначні помилки.

10-19 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань, вирішує тести з помилками. 1-9 балів – не в змозі викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, вирішує завдання, які потребують однослівної відповіді. 0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковим семестровим контролем з дисципліни «Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом» є іспит, який проводиться в усній формі.

Відповідно до «**Положення про порядок та методичку проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті**» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з

практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Академічна доброчесність: Політика щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності з урахуванням норм «Положення про академічну доброчесність в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (затверджене вченою радою університету від 23.02.2017 р., протокол № 3).

Правила перезарахування кредитів у випадку мобільності: Політика щодо перезарахування кредитів ECTS у випадку мобільності формується з урахуванням норм «Положення про порядок визнання (перезарахування) кредитів ECTS для учасників програм академічної мобільності у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» (затверджене вченою радою університету від 30.05.2019 р., протокол № 6).

Правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або

інформальній освіті: Політика щодо визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, формується з урахуванням норм «Положення про порядок визнання в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» результатів навчання, здобутих протягом неформальної та / або інформальної освіти (затверджене вченою радою університету від 18.12.2023 р., протокол № 11).

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні

Тема 1. Дошкільна освіта як складова ланка в системі національної освіти

Поняття «дошкільна освіта» та «система дошкільної освіти». Принципи дошкільної освіти в Україні. Завдання дошкільної освіти в Україні. Базовий компонент дошкільної освіти. Основні механізми розвитку дошкільної освіти.

Тема 2. Характеристика системи дошкільної освіти України

Заклади дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності. Наукові і методичні установи. Органи управління освітою. Освіта та виховання в сім'ї. Базові етапи становлення особистості дитини.

Тема 3. Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні

Основні завдання нормативно-правового регулювання дошкільної освіти в Україні. Закон України «Про освіту», Закон України «Про дошкільну освіту», Державний стандарт дошкільної освіти. Державна політика у сфері дошкільної освіти. Проблеми корупції у закладах дошкільної освіти: причини, наслідки та шляхи боротьби. Запобігання випадкам корупції у закладах дошкільної освіти.

Тема 4. Типи закладів дошкільної освіти України

Повноваження дошкільного навчального закладу. Типи закладів дошкільної освіти (ЗДО) та їхня характеристика. Статус ЗДО, заснованих на різних формах власності. Значення та зміст Положення про дошкільний навчальний заклад та Статут ЗДО. Режим роботи ЗДО.

Тема 5. Структура підготовки фахівців з дошкільної освіти в Україні

Фахові вимоги до працівників дошкільної освіти. Професійні та особистісні вимоги до педагогічних працівників сучасних закладів дошкільної освіти. Визначальні складові частини педагогічної компетентності працівника дошкільної освіти. Характеристика педагогічної компетентності працівника дошкільної освіти. Структура підготовки фахівців з дошкільної освіти.

Тема 6. Державні освітні програми виховання і навчання дітей у закладах дошкільної освіти України

Завдання і зміст державних базових програм розвитку дитини дошкільного віку. Значення Базового компоненту дошкільної освіти України. Зміст виховної роботи з дітьми з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей. Права дитини у сфері дошкільної освіти.

Тема 7. Організація освітнього простору закладу дошкільної освіти в сучасних умовах

Освітній простір закладу дошкільної освіти. Проектування освітнього простору ЗДО. Предметно-розвивальне середовище сучасного закладу дошкільної освіти. Вимоги до створення предметно-розвивального середовища ЗДО. Освіта для сталого розвитку – актуальний інноваційний напрям розвитку освіти в Україні та світі. Впровадження ідей сталого розвитку у роботі з дошкільниками. Функціонування ЗДО у Закарпатті (історичні аспекти становлення і розвитку дошкільного виховання у краї та сучасні виклики). Реалізація Програми розвитку освіти Закарпаття на 2023-2027 роки; участь регіональних ЗДО у проєкті «Сприяння освіті». Створення полікультурного середовища.

Змістовий модуль 2. Сучасні заклади дошкільної освіти за рубежом

Тема 8. Характеристика сучасних закладів дошкільної освіти країн Європи

Сучасні заклади дошкільної освіти в Франції. Тенденції формування дошкільного освітнього простору Великобританії. Характеристика дошкільної освіти в Німеччині. Сучасні заклади дошкільної освіти в країнах Скандинавії (Швеція, Фінляндія, Норвегія). Тенденції формування дошкільного освітнього простору країн Прибалтики (Латвія, Литва, Естонія). Характеристика дошкільної освіти в країнах-сусідах України (Польща, Румунія, Угорщина, Словаччина та ін.).

Тема 9. Особливості функціонування сучасних закладів дошкільної освіти провідних зарубіжних країн

Тенденції формування дошкільного освітнього простору США. Сучасні заклади дошкільної освіти в Канаді. Характеристика системи дошкільної освіти Японії. Сучасні заклади дошкільної освіти в Китаї.

Тема 10. Педагогічні інновації в системі дошкільної освіти

Теоретичні основи інноваційної діяльності у закладах дошкільної освіти (ЗДО). Авторські програми як вид інноваційної діяльності. Педагогічні технології в інноваційній діяльності у закладах дошкільної освіти (ЗДО). Особливості впровадження інноваційних педагогічних технологій в освітнє середовище дошкільних навчальних закладів. Визначальні чинники інноваційної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти (ЗДО).

Тема 11. Міжнародна співпраця у галузі дошкільної освіти

Міжнародна співпраця в системі дошкільної освіти. Сучасні дошкільні заклади та міжнародні організації. Дитячий фонд ООН ЮНІСЕФ. Міжнародна організація ЮНЕСКО. Характеристика Міжнародної конвенції про права дитини.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1. Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні						
Тема 1. Дошкільна освіта як складова ланка в системі	11	2	2			7

національної освіти.						
Тема 2. Характеристика системи дошкільної освіти України.	11	2	2			7
Тема 3. Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні.	10	2	2			6
Тема 4. Типи закладів дошкільної освіти України.	15	4	4			7
Тема 5. Структура підготовки фахівців з дошкільної освіти в Україні.	11	2	2			7
Тема 6. Державні освітні програми виховання і навчання дітей у закладах дошкільної освіти України.	15	4	4			7
Тема 7. Організація освітнього простору закладу дошкільної освіти в сучасних умовах.	15	4	4			7
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	88	20	20			48
Модуль 2. Сучасні заклади дошкільної освіти за рубежом						
Тема 8. Характеристика сучасних закладів дошкільної освіти країн Європи.	15	4	4			7
Тема 9. Особливості функціонування сучасних закладів дошкільної освіти провідних зарубіжних країн.	15	4	4			7
Тема 10. Педагогічні інновації в системі дошкільної освіти.	15	4	4			7
Тема 11. Міжнародна співпраця у галузі дошкільної освіти.	15	4	4			7
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	62	18	16			28
Разом за семестр	150	38	36			76

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1. Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні						
Тема 1. Дошкільна освіта як складова ланка в системі національної освіти.	14	1				12
Тема 2. Характеристика системи дошкільної освіти України.	13		1			12
Тема 3. Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні.	14	1	1			12
Тема 4. Типи закладів дошкільної освіти України	14	1	1			12
Тема 5. Структура підготовки фахівців з дошкільної освіти в Україні.	14	1	1			12
Тема 6. Державні освітні програми виховання і навчання дітей у закладах дошкільної освіти України.	14	1	1			12

Тема 7. Організація освітнього простору закладу дошкільної освіти в сучасних умовах.	14	1	1			12
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль						
	97	6	6			84
Модуль 2. Сучасні заклади дошкільної освіти за рубежом						
Тема 8. Характеристика сучасних закладів дошкільної освіти країн Європи.	14	1	1			12
Тема 9. Особливості функціонування сучасних закладів дошкільної освіти провідних зарубіжних країн.	14	1	1			12
Тема 10. Педагогічні інновації в системі дошкільної освіти.	11	1	1			10
Тема 11. Міжнародна співпраця у галузі дошкільної освіти.	14	1	1			12
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль						
	53	4	4			46
Разом за семестр						
	150	10	10			130

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Дошкільна освіта як складова ланка в системі національної освіти.	2	
2.	Характеристика системи дошкільної освіти України.	2	1
3.	Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні.	2	1
4.	Типи закладів дошкільної освіти України.	4	1
6.	Структура підготовки фахівців з дошкільної освіти в Україні.	2	1
7.	Державні освітні програми виховання і навчання дітей у закладах дошкільної освіти України.	4	1
8.	Організація освітнього простору закладу дошкільної освіти в сучасних умовах.	4	1
9.	Характеристика сучасних закладів дошкільної освіти країн Європи.	4	1
10.	Особливості функціонування сучасних закладів дошкільної освіти провідних зарубіжних країн.	4	1
11.	Педагогічні інновації в системі дошкільної освіти.	4	1
12.	Міжнародна співпраця у галузі дошкільної освіти.	4	1
Разом		36	10

5.4. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача вищої освіти передбачає опрацювання навчального матеріалу лекційних занять, підготовку до практичних (семінарських) занять, а також самостійне опрацювання додаткового навчального матеріалу до окремих модулів або тем у вільний від аудиторних занять час, виконання домашнього завдання за темами:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Дошкільна освіта як складова ланка в системі національної	7	12

	освіти.		
2.	Характеристика системи дошкільної освіти України.	7	12
3.	Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні.	6	12
4.	Типи закладів дошкільної освіти України.	7	12
5.	Структура підготовки фахівців з дошкільної освіти в Україні.	7	12
6.	Державні освітні програми виховання і навчання дітей у закладах дошкільної освіти України.	7	12
7.	Організація освітнього простору закладу дошкільної освіти в сучасних умовах.	7	12
8.	Характеристика сучасних закладів дошкільної освіти країн Європи.	7	12
9.	Особливості функціонування сучасних закладів дошкільної освіти провідних зарубіжних країн.	7	12
10.	Педагогічні інновації в системі дошкільної освіти.	7	10
11.	Міжнародна співпраця у галузі дошкільної освіти.	7	12
	Разом	76	130

5.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (ІНДЗ) виконується під час самостійної роботи і сприяє більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань.

1. Проаналізуйте освітні лінії Базового компонента дошкільної освіти та визначте, які ключові компетентності формуються у дитини дошкільного віку в різних видах діяльності за даними освітніми напрямками?
2. Опрацюйте Концепцію розвитку дошкільної освіти в Україні та визначте стратегію змін.
3. Порівняйте базові етапи становлення особистості дитини. Відповідь подайте у вигляді таблиці.
4. На конкретному прикладі проведіть аналіз особливостей роботи закладу дошкільної освіти за видом підпорядкування, типом і формою власності та з'ясуйте вплив форми власності на специфіку функціонування закладу дошкільної освіти.
5. Які практичні рекомендації Ви можете надати органам державного управління та органам місцевого самоврядування України у сфері дошкільної освіти?
6. Визначте фактори, що найбільше впливають на освіту та виховання в сім'ї.
7. Зробіть комплексний аналіз основних законодавчих актів України про дошкільну освіту. Наведіть конкретні положення, які потребують модернізації на сучасному етапі.
8. Які рекомендації Ви можете запропонувати до Закону України «Про освіту», «Про дошкільну освіту»? Обґрунтуйте сутність правки запропонованої зміни.
9. Проаналізуйте основні напрями державної політики у сфері дошкільної освіти. Визначте чинники, що впливають на прийняття змін до Законів «Про освіту» і «Про дошкільну освіту».
10. Проаналізуйте Закон України «Про дошкільну освіту» та визначте, які форми здобуття дітьми дошкільної освіти надаються у сучасних умовах.
11. Порівняйте типи закладів дошкільної освіти за обраними критеріями та подайте їхню характеристику у формі таблиці. Вкажіть спільні та відмінні ознаки.
12. На конкретному прикладі визначте повноваження закладу дошкільної освіти та зробіть аналіз їх взаємозв'язків, пов'язаних з впливом на суспільство.
13. Які рекомендації Ви можете запропонувати щодо застосування різних форм дошкільної освіти?
14. Охарактеризуйте базові компетентності дошкільного педагога.
15. Проведіть порівняльний аналіз професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи та Україні.
16. Порівняйте завдання, структуру та зміст чинних програм навчання і виховання дітей

дошкільного віку з реалізації освітньої лінії БКДО «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі».

17. Проведіть порівняльну характеристику чинних програм навчання і виховання дітей дошкільного віку «Дитина» та «Українське дошкілля».

18. Порівняйте завдання, структуру та зміст чинних програм навчання і виховання дітей дошкільного віку з реалізації освітньої лінії БКДО «Гра дитини».

19. Визначте основні напрями, за якими здійснюється інноваційна діяльність в закладі дошкільної освіти.

20. Наведіть приклади практичного досвіду використання інноваційних технологій у закладах дошкільної освіти (ЗДО).

21. Запропонуйте інноваційні форми роботи з дітьми дошкільного віку.

22. Розробіть проекти або заходи для реалізації полікультурних ідей в дошкільній освіті.

23. Запропонуйте рекомендації, які сприятимуть взаємодії між дітьми різних культур для підтримки взаємодії та відкритості.

24. Зробіть порівняльну характеристику систем дошкільної освіти Західної та Східної Європи за обраними критеріями у формі таблиці (7-10 критеріїв).

25. На конкретному прикладі країни Європи вкажіть основні тенденції формування дошкільного освітнього простору.

26. Визначте фактори, що найбільше впливають на формування систем дошкільної освіти в Іспанії, Італії, Греції.

27. Визначте фактори, що найбільше впливають на формування систем дошкільної освіти у провідних країнах світу.

28. Дайте оцінку закладів дошкільної освіти в Японії за такими критеріями:

а) наявність інноваційних засобів навчання дошкільної освіти;

б) можливість використання досвіду міжнародної співпраці у сфері дошкільної освіти;

в) наявність позитивного досвіду діяльності закладів дошкільної освіти.

29. Охарактеризуйте дошкільну освіту в Китаї.

30. Визначте сучасні тенденції міжнародної співпраці у галузі дошкільної освіти.

31. Визначте основні положення Міжнародної конвенції про права дитини та їх взаємозв'язок з Законами України «Про освіту» та «Про дошкільну освіту».

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: мультимедійний проектор, ноутбук.

Програмне забезпечення: інформаційні технології та засоби електронного навчання: Microsoft Office; система електронного навчання Moodle; сервіси Google: Gmail, Meet, Drive, Chat та інші; корпоративна електронна пошта УжНУ тощо.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Актуальні проблеми реформування дошкільної та початкової освіти України у контексті євроінтеграційних процесів : зб. тез виступів учасн. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 10 груд. 2019 р.) / ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука». Рівне : МEGУ, 2019. 334 с.

2. Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи: збірник наукових праць за заг. редакцією Г.В. Беленької, В.І. Бондар, І.М. Шоробури. / Хмельницький : ФОП Мельник А.А., 2020р. 496с.

3. Дошкільна та початкова освіта в сучасному педагогічному просторі: [монографія] / за заг. ред. О. В. Лобової, С. М. Кондратюк. СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. 352 с.

4. Маляр Л.В., Шикітка Г.М. Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород. ДВНЗ «УжНУ»,

2023. 21 с.

5. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проектування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с.

6. Професійна підготовка фахівців у системі дошкільної та початкової освіти в умовах полікультурного середовища: теоретико-практичний аспект : монографія / за заг. ред. Кобаля В. І. Мукачєво: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2021. 436 с.

7. Романюк І.А. План роботи закладу дошкільної освіти: принципи, структура, зміст. Крок за кроком до реального плану ефективних дій: метод. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 136 с.

Нормативно-правова база

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): новаредакція. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 15.06.2024).

2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

3. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

4. Закон України «Про охорону дитинства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

5. Наказ МОН України «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

6. Наказ МОН України «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

7. Постанова КМ України «Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

Допоміжна література

1. Актуальні проблеми реформування дошкільної та початкової освіти України у контексті євроінтеграційних процесів : зб. тез виступів учасн. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 10 груд. 2019 р.) / ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука». Рівне : МEGУ, 2019. 334 с.

2. Гордій Н. Особливості впливу сім'ї та закладу дошкільної освіти на становлення процесу соціалізації дошкільника. Сучасні інноваційні технології у дошкільній освіті: зб. тез за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., м. Умань, 14–15 трав. 2020 р. Умань, 2020.

3. Гуткевич С., Оніщенко І. Світовий освітній простір: тенденції та перспективи розвитку в умовах глобалізації: монографія. К. : НТУУ «КПІ», 2014. 205 с.

4. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років. наук. керів. В.О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч та ін. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 304 с.

5. Дошкільна освіта у світі. Німеччина. URL : <http://pedpresa.ua/115677-doshkilna-osvita-u-sviti-nimechchyna.html>

6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології [Текст] /І.М. Дичківська . Підручник. 2-е вид. допов. «Академвидав», 2012. 352 с.

7. Іванова В. В. Моделі організації сучасної дошкільної освіти у системі неперервної освіти у країнах Європейського Союзу. Актуальні проблеми реформування дошкільної та початкової освіти України у контексті євроінтеграційних процесів : зб. тез виступів учасників II

Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 10 груд. 2019 р.) / ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука». Рівне : МЕНУ, 2019. С. 36–39.

8. Калуська Л.В, Отрощенко М.В Інновації в дошкільлі. Програми, технології, проекти, ідеї, досвід: Посібник на допомогу дошкільним працівникам. Мандрівець, 2010. 376 с.

9. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Вид. 3-тє, доп. Тернопіль : Мандрівець, 2023. 210 с.

URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/programi/2023/15.03.2023/Kompl.prohrama.rozvytku.ditey.doshk.viku.2023-SONYASHNYK.15.03.2023.pdf>

10. Ковшар О. В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти: монографія / Олена Вікторівна Ковшар; Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет» МОН України. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2015. 270 с.

11. Козак Л. Сучасна дошкільна освіта: європейський досвід розвитку. Освітологічний дискурс. 2017. № 3-4. С. 235–251.

12. Програма розвитку освіти Закарпаття на 2023-2027 роки.
URL:<https://deponms.carpathia.gov.ua/uploads/Rozporadz.-No-873-vid-06.12.22-Pro-Programu-rozvitku-osviti-Zakarpatta-2023.pdf>

13. Лащихіна В.П. Розвиток системи підготовки педагогічних кадрів у Франції (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.01. Київ, 2009. 198 с.

14. Литвин Л. Виникнення освіти вихователів для дітей дошкільного віку в Німеччині (ХІХ ст.). Неперерв. проф. освіта : теорія і практика. 2012. № 3/4. С. 94–100. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1607/1/L_Litvin_NPO_3-4_GI.pdf

15. Лісін Ч. Нариси з історії дошкільної освіти в Китаї. Викладач ХХІ ст. 2010. №4.С.127–132.URL:<https://cyberleninka.ru/article/n/ocherkistorii-doshkolnogo-obrazovaniya-v-kitae>

16. Лохвицька Л. Дошкільна освіта Фінляндії: погляд з середини / Л. Лохвицька. Дошкільне виховання : Науково-методичний журнал для педагогів і батьків. 2017. № 6. С. 13–16

17. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України / Цветкова Г.Г. та ін. Надання аналітичних матеріалів та консультацій. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.

18. Мельник Н. Становлення системи дошкільної освіти у Франції. Молодий вчений. № 10.2 (50.2) жовт., 2017. С. 47–49.

19. Парамонова Л.А., Протасова Є.Ю. Дошкільна і початкова освіта за кордоном. Історія та сучасність. М., Академія, 2008. 240 с.

20. Педагогіка українського дошкільля: Ч. 2. / Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. К. : Видав. Дім «Слово», 2019. 360 с.

21. Педагогіка українського дошкільля: Ч. 3. / Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Лазарович Н.Б. К. : Видав. Дім «Слово», 2019. 376 с.

22. Програма розвитку освіти Закарпаття на 2023 – 2027 роки
<https://deponms.carpathia.gov.ua/uploads/Rozporadz.-No-873-vid-06.12.22-Pro-Programu-rozvitku-osviti-Zakarpatta-2023.pdf>

23. Реґо Г. І. Дошкільне виховання у Закарпатті: витоки й історія розвитку (1836-1918 рр.). Монографія. Ужгород, 2010. 258 с.

24. Реґо Г.І. Полікультурне виховання та формування етнічної толерантності дітей в дошкільному навчально-виховному закладі. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія. Мукачево, 2017. С.158-160

25. Сулима О. В. Професійна підготовка вихователів дошкільних закладів у системі вищої освіти Федеративної Республіки Німеччини {Рукопис}: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Сулима Оксана Вікторівна. Київ, 2015. 316 с.

26. Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї : монографія / О.І. Локшина, О.З.Глушко, А.П. Джурило, С.М. Кравченко, Н.В. Нікольська, М.М. Тименко, О.М. Шпарик ; за заг. ред. О.І. Локшиної. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 350 с.

27. Уклюєва Г. Світовий процес розвитку дошкільної освіти та його вплив на становлення вітчизняної теорії і практики (XIX– початок XX ст.) / І.Г.Уклюєва.Інноватика у вихованні. Вип.7(1), 2018. С.222–223

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Дошкільна освіта дітей з особливими потребами. Сайт МОН. URL: <http://mon.gov.ua/ua/activity/education/6917/>
2. Конвенція про права дитини. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_021
3. Підбір і використання іграшок для дітей дошкільного віку в дошкільних навчальних закладах». Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України від 18.07.08 № 1/9-470.URL:http://dnzsrp.at.ua/load/normativno_pravova_dokumentacija/pidbir_i_vik_oristannja_igrashok_dlja_ditej_doshkilnogo_viku_u_doshkilnomu_navchalnomu_zakladi/2-1-0-6
4. Освітній портал України www.pedpresa.com
5. Портал освітян України «МЦФЕР:Освіта» www.pedrada.com.ua/
6. Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2023/2024 навчальному році Наказ № 1/12490-23 від 21 серпня 2023 <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-okremi-pitannya-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u-20232024-navchalnomu-roci>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)